

Probiotikumok használata akut gastroenteritisben

Evidenciák az ESPGHAN ajánlása alapján

Dr. KarolinyAnna, Heim Pál Gyermekkorház, Gasztroenterológia- és Nefrológia osztály

A mikrobiom, azaz az emberi testben élő mikroorganizmusok alkotta ökológiai rendszer megváltozása számtalan betegség kialakulásához vezet. Az egyensúly helyreállításának, a bélflóra modifikálásának legfontosabb eszközei a probiotikumok, amelyek a megfelelő mennyiségben a gazdaszervezet számára kedvező hatást fejtenek ki. Használatuk számos indikációs területen elterjedt, leginkább hasmenés, csecsemőkori kólika, nekrotizáló enterocolitis (NEC), antibiotikum-asszociált hasmenések, recidiváló légúti infekciók esetén bizonyított hatásosságuk.

Probiotikumok használata akut gastroenteritisben

A probiotikumok akut gastroenteritis (AGE) gyógyításában betöltött szerepe többrétű: a korai rehidráció melletti használatukkal csökkenthető a hasmenések száma, a hasmenéses napok száma és a hospitalizáció. A hatásmechanizmus összetett: a patogén törzsek kiszorításán kívül többek között az immunrendszer modulálásán keresztül fejtik ki jótékony hatásukat. Ismert azonban, hogy a különféle probiotikumtörzsek hatásossága eltérő: egy 2011-ben született ESPGHAN-ajánlás felhívja a figyelmet arra, hogy egy probiotikumtörzs hatékonysága nem extrapolálható más probiotikumokra. A napról napra szaporodó, különféle összetételű és csíraszámú probiotikumok széles körű használatának elterjedése szükségessé tette a különféle készítmények hatásosságának pontos feltérképezését, e célból egy ESPGHAN-munkacsoport alakult.

Az akut gastroenteritis kezelésében használatos probiotikus törzsek hatásosságát vizsgáló munkacsoport 2014 áprilisában publikálta állásfoglalását. Ennek elkészítéséhez a nagy adatbázisokban fellelhető összefoglaló tanulmányokat, randomizált kontrollált vizsgálatokat vettek alapul. A Cochrane-adatbázisban 2010 júliusáig fellelhető 63 randomizált, kontrollált vizsgálat alapján AGE-ben a probiotikumok hatásossága általánosságban minden életkorban bizonyított.

A probiotikus törzsek hatásosságának összehasonlítása nehéz feladat: az egyes vizsgálatokban különféle törzsek más-más csíraszámúval, egy törzsként vagy kombinációban, eltérő ideig adva szerepeltek. Előfordulnak olyan készítmények is, amelyek más-más országban különböző csíraszámúval kerülnek forgalomba, ez tovább nehezíti az összehasonlítást.

Több százféle probiotikum van forgalomban, a vizsgálatot a legelterjedtebb hat taxonomiai csoportra fókuszálták (*Lactobacillus*, *Bifidobacterium*, *Saccharomyces*, *Streptococcus*, *Enterococcus*, *Bacillus*). A hatásosságot a székletek, a hasmenéses napok és a kórházban töltött napok száma alapján állapították meg. Nem kérdés, hogy az AGE kezelésében továbbra is a legfontosabb a rehidráció minél gyorsabb megkezdése, azonban a kiegészítésként alkalmazott probiotikum kb. egy nappal rövidíti a hasmenéses napok számát, ezáltal csökkenti a kórházi tartózkodás idejét és a járulékos költségeket. A probiotikumok használata AGE-ben tehát javasolt, hatásossága bizonyított.

Adott indikációban megfelelő törzs

Fontos tény, hogy a probiotikumok hatásossága és biztonságossága törzsspecifikus, az egyes törzsek tulajdonságai nem extrapolálhatók más törzsekre. Lényeges, hogy ha egy törzs adott csíraszámúban, adott készítményben hatásosnak bizonyul, az nem jelenti azt, hogy más készítményben, kisebb csíraszámúban is hatásos.

Gyermekkori akut gastroenteritis kezelésében négy törzs esetén fogalmaztak meg pozitív ajánlást, melyek a *Lactobacillus GG*, a *Saccharomyces boulardii*, a *Lactobacillus reuteri* és a hővel inaktivált *Lactobacillus acidophilus*.

Negatív ajánlás az *Enterococcus faecium* adásával kapcsolatban született, ugyanis ez a törzs *recipiens* lehet a vankomycin-rezisztens gén számára. A többi vizsgált törzssel kapcsolatban nem áll rendelkezésre elegendő adat ajánlás megfogalmazásához. A többkomponensű probiotikumok jótékony hatása nem bizonyított, és esetükben a biztonságosság nehezebben igazolható.

Hogyan válasszunk probiotikumot?

A gyakorló gyermekorvos nincs könnyű helyzetben, amikor a forgalomban lévő több száz különféle ízű, színű, összetételű készítmény közül kénytelen választani.

A probiotikum kiválasztása személyre és betegségre szabott kell hogy legyen.

A legfontosabb szempont, hogy az adott indikációhoz válasszunk megfelelő törzset. Más törzs használata ajánlott pl. légúti infekciók megelőzéséhez, mint a csecsemőkori colica vagy épp az akut gastroenteritis kezeléséhez.

Tájékozódjunk, hogy rendelkezésre állnak-e megfelelő vizsgálatok, amelyek az adott készítmény hatásosságát és biztonságosságát igazolják. Győződjünk meg róla, hogy az ajánlásban megfogalmazott megfelelő csíraszámot alkalmazzuk, mert csak így garantálható, hogy a probiotikum effektív csíraszámúban jusson a bélbe.

Gyermekorvosként kiemelten fontos szempont a biztonságosság: tájékozódjunk, hogy gyermekeknél történtek-e vizsgálatok az adott törzssel, csecsemők és kisgyermek esetében az anyatejből izolált *Lactobacillus reuteri* DSM 17938 törzs jó választás lehet. Fontos a betegünk életkora, válasszunk számára megfelelő készítményt (csepp, rágótabletta, por, kapszula stb.).

Az összetétel pontos ismerete elengedhetetlen, hiszen egyes készítmények összetevői között tejfehérje, szója, glutén stb. szerepel, amely egyes betegeknek gondot okozhat.

Útravaló tudnivaló

Akut gastroenteritisben a probiotikumok meggyorsítják a betegség lefolyását. A probiotikum kiválasztása elsősorban az orvos feladata, amely az adott betegnek az aktuális betegségéhez a megfelelő szakmai ajánlások figyelembevételével történjen.